

A műcsarnok.

Irta K. E.

POMPÁS palotát emeltek a képzőművészetek alkotásainak bemutatására. Meg is érdemi. Hazai kulturális mozgalmainkban nagy tényezővé emelkedtek, jeles művészek tüntették ki benne magokat, és se a művészetek egyéb ágaiban, se az irodalomban nincsen akkora reményekkel biztató generáció, mint a festészetben. Hogy pedig a hazai szobrászat is mennyire föllendülőben van, daczára a súlyos veszteségeknek, a mik oly rövid idő alatt két nagy hivatású szobrászunktól fosztottak meg — azt épen ez a kiállítás mutatja örvendetesen.

A városligeti műcsarnokban jelöltek helyet már eleve az egyházművészeti tárgyakkal, s a programhoz hiven csakugyan be is szorították. A műcsarnok egyszersmind majolika-kiállítás. Zsolnay híres gyáranak akadt elég dolga, hogy a külső díszítésben minél többet bemutathasson a színes majolikából. Állandó épületül szánták, azért nem kimélték tőle se majolikát, se költséget. Ha nem csalódunk, 120,000 forint ment a műcsarnokra pénzben és majolikában.

A festményeknek alig lehetett benne helyet találni, jó helyet csak kevésnek. Legnagyobb terme olyan keskeny, hogy Zichy Mihály «Hulló csillagai»-nak nem jut elég távolság, a melyből nézni lehessen. A terem hosszában pedig épen az ajtók vannak. Nagy szerencse, hogy a kép-kiállításnak csak egy-két darab nagyobb festménye van: ha eszökbe jutott volna a festőknek sok nagy képet festeni, itt ugyan kiállíthatták volna, de nézni nem lehetne. Az ajtók meg az ablakok minden épületben léghuzamot szoktak támasztani. A képkiallításra pedig vexát zúdítanak. Vannak oly részei a műcsarnoknak, a hol szemben levő ablakok egész fénytócsákat ragyogtatnak az olajos vásznon. Alig lehet egy-egy festett pontot meglátni a tükröződés miatt. Déléltt a csarnok egyik oldalán, délután a másik oldalán jut ki ez a végzetes csillogás-villogás a festményeknek. A mely képek pedig magasabbra jutottak, azok örökös homályban lappagnak.

No de a liget műcsarnoka nem állandóan műcsarnoknak épült. Később más rendelkezése lesz. Hát a jövőre gondoltak.

A kiállítási tárgymutató 210 kiállított darabról szól. Nem lehet soknak, mondani, mert e számban már benne vannak a kisebb-nagyobb fametszetek, rézkarcok is. A sugár-úti műcsarnokban gazdagabb kiállítások voltak, de nem kizárólag magyar művészek közreműködésével. Itt csakis hazai erők, vagy — pragmatikusabban szólva — csakis «magyar állampolgárok» vehetnek részt. Festőink termékenységét azonban az országos kiállítás műcsarnoka sem fejezi ki, habár korábbi évekből származó mű is van elég a számban.

Az országos kiállítás készülődései közepette a festők egy része megbosszankodott. A művészek ingerlékenyek voltak mindig és azok maradnak örökké. Kifogásuk volt az ellen, hogy a képvásárlásokra szánt dotáció egy részét már előre oda szánták külföldön élő jeles művészeknek. Az itthon levők erre azt mondták: azok műveiért úgylis versengnek külföldön, azoknak bizonyosan nem marad a nyakukon, a mit festenek, de mi, a kik szegényebbek vagyunk, épen a kiállítástól várjuk a maecenást. Erre fölemelték aztán a képvásárlásokra szánt dotációt. Egy hírneves hazánkfia szép festményét pedig, melynek megvásárlására határozott ígéret történt, mely meg is érkezett a kiállításra, nem állították ki, mert kitünt, hogy az illető művész hazánkfia többé nem állampolgár.

Ezek az inczidensek csak egy pár festőnket tartották vissza a részvételtől, de mégis visszatartották.

A kiállítás, ha számszerűleg nem is nagy, de erőben gazdag. Azt ismét nem lehet mondani, hogy mindenki teljes erejében van képviselve.

A legnagyobb szellemekkel sem lehet mindig akkor találkozni, mikor legkitünőbbek. A hírnév valóságos erdő. Koronás fák mellett bokrok is alkotják.

Munkácsy három festményvel gazdagította a kiállítást. Híres «Kálváriá»-jából újra festette a kereszt csoportját. Remény van hozzá, hogy ez itthon is marad a muzeumnak. A nagy kép ára 20,000 frt.

A kereszt-csoport kiragadva abból a meg-rázó drámai környezetből, melynek a «Kálvárián» motívumául szolgál, most oltárkép lett, a megszokott környező személyzettel. A nagy művész nem is az egész csoportot festette újra. A két lator hiányzik. A Jézus lábaihoz boruló Mária, az arcát elfedő Magdolna, a keresztre tépő fájdalommal föltekintő Mártha, és a tompa kétségbe-eséssel maga elé néző János veszik körül a keresztet, azok a hatalmas drámaiassággal ábrázolt alakok, melyeket benyomásaink most is őriztetnek velünk, s a mint újra látjuk most itt őket, önkénytelenül keressük a többit, a Golgotha egész csoportját, melyet oly sajátos elemekre bont föl a keresztnek már is emelkedő hatalma. Hogy ez hiányzik a képről, nem tudjuk megszokni.

Munkácsy nem másolta képeinek ezt a részét, hanem újra festette. Nagy művész még önmagát sem másolja.

Itt van «*A birkózó*» is, Munkácsynak több év előtt festett genréképe, mely jóval megelőzte «Miltont». A csapszékben borozó társaság elé egy komédiás lép, hetykén és kérkedően. Birokra hív valakit, s akad is, a ki a trikós művészszel kész összemérni az erejét. Olyan nyugodtan emelkedik föl az asztaltól, olyan nagy önbizalommal méri végig szemével az idegen frátert, hogy bizonyosra lehet venni győzelmét. Különben az egész korcsmai társaságban elég emberére akadhat a vásári Herkules, mert ugyancsak nagyoklú legények, a miből egyébiránt a provokálnak is jókora rész jutott. A bravourral előadott jelenet Munkácsy ama festményei közül valók, melyek fényes pályájához az erőt gyűjtötték neki. Harmadik festménye pedig a művész tanulmányaiból és ecset-enyelgéséből való, nagyobb tájkép borult alkonyati éggel, mély úttal, tehennel. Mikor láttuk, tükrös foltokat vetett rá az ablak.

Zichy Mihályt, e másik nagy hírű művészünk egy régebbi festménye képviseli, a «Hulló csillagok». Pár év előtt, mikor a képzőművészeti társulat Zichy-kiállítást rendezett, egyhangúlag azt az óhajtatást fejezte ki a sajtó, hogy ezt a poetikus tárgyú szép képet szerezzék meg a muzeumi képtár számára, hogy a genialis művész méltón legyen ott bemutatva. Mert a «Hulló csillagok»-ban

megvan Zichy kecses, finom rajza, fantáziája, és ő, ki aránylag olajba nem sok képet festett, itt nagy hatással kezelte a színeket. Ez az óhajtatás talán teljesülni fog most. A «Hulló csillagok» három nő, fent a magas légtérben, a hol a csillagok égnek. Kettőnek még ragyog a csillaga s ők összefogozva lebegnek; a harmadik a mélységbe bukik le, csillagával együtt, mely hosszú fénysávval ég ki. A misztikus fény, mely a csillagokból esik az alakokra, sokat veszít az által, mert jó helye nem akadt a festményeknek.

Külföldön szintén nagy hírben élő hazánkfia, *Liezenmayer* Sándor egy kedves «tavaszt» küldött. Egy kis leány virágok közt, a mint a virággal terhelt ág letörésével küzködik.

De a részletes ismertetést ezúttal nem folytatjuk. Inkább az általános benyomásról adunk számot röviden.

Az előcsarnokban a *szoborművek* fogadnak. Ily tömegben magyar szobrászok műve még nem volt együtt egyszer sem. Kiállításainkon egypár szobornál soha sincs több. Most egyszerre negyvennél többet találunk. Az igaz, hogy *Tilgner* Viktor bécsi szobrász hazánkfia nagy segítséggel jött, szebbnél szebb mellszobrokkal, sőt az aicsuthi kápolna számára készült fogadalmi szobrot, Szász-Koburg Ágost szobrát is kiállította. De az itthonlevők is oly egészséges erőben léptek föl, hogy hazai szobrászatunk eseményei közt az országos kiállítás emlékezetes fog maradni. *Huszár* Adolf korai elvesztének fájdalmát felújítja «Ámor és Vénusz» életnagyság szobra. A veterán *Engel* József három antik szabású műve bizonyítja, hogy még mindig dolgoz kedvben van. *Zala* Györgyben, ki az idén a képzőművészeti társulat nagy díját nyerte el «Mária és Magdolna» csoportjával, egy valódi és szemlátomást gyorsan érő kiváló tehetséget ismerünk fel mellszobraiból, genre-szobraiból. Blahánéról is igen jellegzetes szép szobrot alkotott.

A szoborművek nemcsak az előcsarnokot töltik be, hanem a többi termekbe is jutott. Az előcsarnokban, zöldelő növényzet közt ő felsége ama mellszobra van elhelyezve, melyet *Strobl* Alajos természet után mintázott. A többi szobrok: *Kiss* György («A gyilkos») és az «Irgalmas szamaritánus» csoportozatok), *Sefcsik* Antal, *Loránfi* Antal, *Senyei* Károly és *Gerenday* Béla művei.

A történeti festészet szerencsésebben és dúsabban állt elő, mint kiállításainkon általában szokott. *Lotz* Károly kis vázlatban elkészítette az operaház plafondját ékítő

nagy művét, az «Olympust» *Thán* Mór szintén az operaszínház freskóihoz rajzolt kartonjait állította ki, s ezenkívül egy nagyobb képet: «Pázmány Péter tollba mondja műveit». *Székelly* Bertalantól «Zrinyi Szigetvártt» a művész java erejével festett szép nagy kép. *Paczka* Ferencz («Emese álma» és a «Tétkozló fiú» régibb képei), *Temple* János («Pázmány Péter bibornok az egyetem alapításáról szóló okiratot aláírja»), *Greguss* Imre («1848-iki újonczozás»), *Vágó* Pál («A magyarok Kiew alatt»), *Margitay* Tihamér («Didó fájdalma Aeneas távozásán» erőteljes drámaisággal) jól gondoskodtak, hogy e genre tartalmasan legyen képviselve.

Az életképek közt *Fesztly* Árpád festménye «Szerencsétlenség a bányában» és *Aggházy* Gyulától a «Mosonók» hamar feltűnnek, amaz mély drámaiságával, ez pedig

vidámságával. Mind a kettő most van kiállítva először. Az életképek sorozata nagy és változatos, köztük van sok jónévű művészünk, s fiatal tehetségek első művével is találkozunk.

A *tájképek* közt ott vannak a genre legkitünőbb művelői: *Lágeti*, *Mészöly*, *Spányi*, *Telepy*, veteránok, fiatalok: az arcképek közt pedig *Angeli*, *Benczur* Gyula (a két Tisza, a miniszterelnök és a gróf), *Vastagh* női arcképei s a nálunk kevésbé ismert *Horovitz* Lipót kifejező arcképei.

A csendéletkép kevés. *Konek* Ida, *Ujházy* Ferencz és *Szontagh* Géza hárman képviselik.

Hogy több nincs, nem fog feltűnni. A fametszetet *Morelli* és *Valla*, a rézmetsetet és rézkarcot *Michalek* Lajos, *Doby* Jenő, *Gerhardt* Alajos vésője mutatja be.

